

Hé nerds, alfa's hebben de

Geesteswetenschappers moeten eigen canon opstellen en zo hu

► In Nederland worden alfastudies onterecht gezien als een luxe tijdverdrijf.

► Ze hebben revolutionaire doorbraken opgeleverd en zijn economisch belangrijk.

Door RENS BOD

„Alfa's schrijven de geschiedenis, maar bèta's maken de geschiedenis”, liet Plasterk zich eens ontvallen, nog voordat hij minister werd. Deze uitspraak toont aan hoe onzichtbaar de grote doorbraken in de alfawetenschappen zijn. Panini, Valla, Scaliger, Bopp, Benjamin of Frege zijn niet bekend bij het grote publiek.

Toch hebben hun ontdekkingen en inzichten de wereld veranderd. Neem de ontdekking van Panini uit de vierde eeuw voor Christus dat de grammatica van het Sanskriet bestond uit precieze, formele regels: het heeft niet alleen onze kijk op taal veranderd, maar ook geleid tot de ontwikkeling van computertalen vele eeuwen later. Of neem de muzikale ontdekking door de Pythagoreeërs dat harmonische samenklanken overeenkomen met eenvoudige getalsverhoudingen: het heeft geleid tot de dominante wereldvisie die bekend staat als de harmonie der sferen. Neem de vijftiende eeuwse filologische ontdekking van Lorenzo Valla dat 'De schenking van Constantijn' een vervalsing was: ineens bleek de pauselijke aanspraak op wereldlijke macht gebaseerd op een verzinsel.

In het zeventiende-eeuwse Leiden ontdekte Joseph Scaliger dat de vroegste Egyptische koningen ouder waren dan de veronderstelde leeftijd van de aarde: het heeft wereldschokkende consequenties gehad voor de plaats van religie in onze maatschappij. En toen Alberti het lineair perspectief ontdekte heeft dat niet alleen onze 'kijk' op de wereld veranderd, maar kwamen er ook revolutionaire ontwerptechnieken in de architectuur. Een recentere doorbraak is de ontdekking door Franz Bopp dat talen in Europa en Azië via precieze klankverschuivingswetten aan elkaar verwant zijn en hun oorsprong vinden in het Indo-Europees.

Al deze ontdekkingen en doorbraken staan op conto van de alfa- of geesteswetenschappen: de wetenschapsgebieden die zich bezighou-

den met de producten van de menselijke geest, zoals de taalkunde, logica, musicologie, filologie, geschiedwetenschappen, kunsttheorie, literatuurwetenschappen, theaterwetenschappen, etcetera. De lijst met geesteswetenschappelijke doorbraken is veel langer: Noam Chomsky, Simone de Beauvoir, Michel Foucault, Gérard Genette en vele anderen.

Maar wat is de waarde van alfawetenschappelijke ontdekkingen anders dan weer een 'visie' of 'reflectie' op mens en maatschappij? Kennis van de bètawetenschappen zorgt ervoor dat vliegtuigen niet neerstorten en gebouwen blijven staan, en wat hebben we aan alfawetenschappelijke kennis? „De letteren? Daar stort geen brug van in”, zei een Amsterdamse taalkundehoogleraar in de jaren vijftig van de vorige eeuw. De hoogleraar mag gelijk hebben gehad voor wat betreft het instorten van bruggen, maar er is wel een kabinet door ingestort na historisch onderzoek over Srebrenica. En de 'foute' vader van Maxima is er mee buiten de deur gehouden.

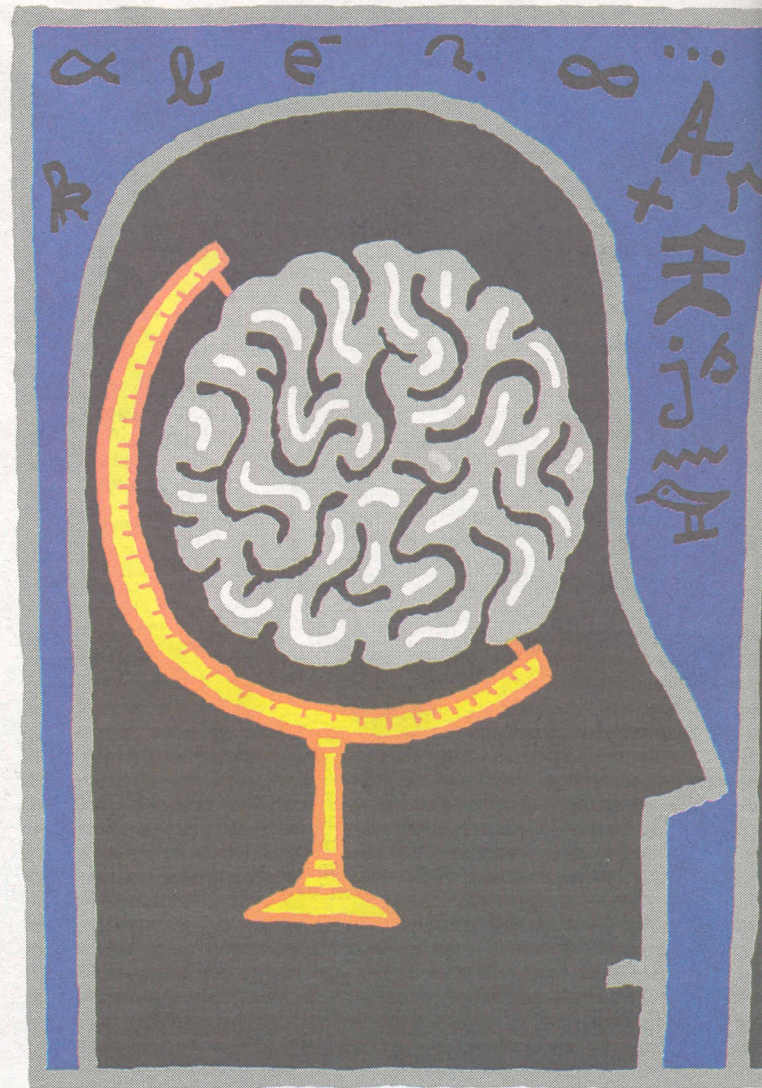
Waarom is er dan nog steeds geen

► Bètakennis zorgt ervoor dat vliegtuigen niet neerstorten ◀

overzichtsgeschiedenis van de alfawetenschappen waarin de Helden der Humaniora worden bezongen, terwijl er tientallen van zulke overzichten in omloop zijn over de bètawetenschappen? Waarom is er geen alfacanón, maar wel een bèta- en zelfs een gammacanón? Er zijn vijf redenen:

• **Het alfawetenschappelijke veld is gefragmenteerd.** De humaniora bestaan uit een groot aantal disciplines, van geschiedwetenschappen tot taalkunde en van musicologie tot literatuurwetenschap. Wie kan al deze vakgebieden, met hun eigen methoden en technieken, geheel overzien? Dit kan slechts aan de hand van alfabrede conferenties, waarvoor de eerste stappen pas recentelijk zijn gezet.

• **Het belang van de alfawetenschappen wordt onderschat.** In Nederland worden de humaniora snel beschouwd als een luxe tijdverdrijf, dat weliswaar leidt tot diepzinnige reflectie maar niet tot bruikbare kennis. Ten onrechte. Alleen al de

Illustratie Bas van der Schot

kennis van vreemde talen is van wezenlijk economisch belang voor een handelsland als Nederland. Gedegen middelbaar onderwijs in vreemde talen staat of valt bij gekwalificeerde docenten. Op dit moment worden de universitaire talenstudies echter 'uitgekleed tot eenvoudige talencursussen van onacceptabel niveau. De alfastudies zijn nu eenmaal onderwijsintensief, en het wordt tijd dat de alfavakken dezelfde docent/student ratio (het aantal studenten per docent) krijgen als de andere wetenschappen.

• **De toepassingen van de alfawetenschappen worden onderschat.**

Terwijl inzichten uit de logica, musicologie en taalkunde hebben geleid tot toepassingen zoals automatiseren, muzikale begeleidingssystemen, spraakherkenning en machinevertaling. Zo is de computerlinguïstiek een schoolvoorbeeld van de gepaste taalkundige kennis, en worden aan alle Nederlandse letterenfakulteiten gedoceerd.

• **De meeste alfawetenschappelijke vakgroepen bestaan bij de gratie van universitaire vakgroepen.** Zij op hun beurt bestaan bij de gratie van studentenwant studentenaantallen bepalen de grootte van een vakgroep. Hierdoor

